

КОНТРОЛЬ, ЯК ФУНКЦІЯ (СПОСІБ) ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ ПІДПРИЄМЦІВ В УКРАЇНІ

Самосуд Жанна Олександрівна,
здобувачка Науково-дослідного інституту
публічного права

Актуальність наукового аналізу контролю як функції забезпечення прав та законних інтересів підприємців в Україні полягає у визначенні його значущої ролі як універсального інституту правознавства та науки в цілому. Контроль є широко застосовуваним у менеджменті для досягнення узгодженості процесів з визначеними цілями та стандартами. У державному управлінні він виконує незамінну функцію нагляду за належним станом об'єктів державного регулювання, підтримуючи порядок і стабільність у системі публічного управління. У сфері підприємницької діяльності державний контроль забезпечує правовий захист підприємців, охороняючи їхні інтереси від незаконного впливу з боку як публічних, так і приватних осіб, сприяючи створенню умов для чесного та прозорого ведення бізнесу.

На думку легендарного французького мислителя з світовим ім'ям А. Файоля, контроль є п'ятою функцією управління, покликаною забезпечити відповідність усіх процесів в організації заздалегідь визначеним планам, принципам та стандартам роботи. У такому контексті контроль спрямований на виявлення помилок і недоліків у роботі з метою їх нейтралізації та запобігання повторенню в майбутньому. Як зазначає А. Файоль, контроль впливає на все: на продукцію, на людей і на операції. А. Файоль вважає, що контроль не повинен бути виключною відповідальністю керівництва. Натомість його повинні здійснювати неупереджені менеджери з якості, які не перебувають у владних ієрархічних відносинах із працівниками. Такий підхід до контролю є цінним доповненням до управління, адже він дозволяє отримувати інформацію, яка інакше залишалася б недоступною за звичайного контролю [1].

Ю. Гринчук, О. Шемігон, М. Вихор розкрили три основні аспекти функції контролю: як елемент управління, як система прав і обов'язків уповноважених осіб та як систематичний нагляд і перевірка процесів. На думку авторів, механізм контролю реалізується через нормативно-правові акти, які регламентують взаємодію державних органів та забезпечують координацію їх дій для уникнення дублювання функцій. Підкреслено, що ефективність контролю залежить від узгодженості дій органів державної влади та їхньої здатності уникати правової та організаційної невизначеності [2].

Державний контроль є важливою функцією державного управління, спрямованою на забезпечення законності, стабільності та ефективності системи публічного управління. Його мета полягає в контролі за дотриманням законів та нормативних актів для недопущення порушень, а також у виявленні відхилень від встановлених норм. Концептуально державний контроль включає форми, методи та процедури, які забезпечують прозорість і відповідність адміністративних відносин нормативним вимогам. Цей механізм охоплює різні рівні контролю, зокрема відомчий, міжвідомчий та надвідомчий, що здійснюється як на рівні

органів виконавчої влади, так і місцевого самоврядування. Важливими аспектами державного контролю є запобігання правопорушенням, притягнення до відповідальності винних осіб, а також гармонізація відносин між державою та громадянським суспільством, що сприяє сталому розвитку та ефективному використанню суспільних ресурсів [3].

Основні засади контролю у сфері господарської діяльності в Україні визначені Законом України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 5 квітня 2007 року № 877-V, який покликаний забезпечити відповідність діяльності суб'єктів господарювання встановленим законодавством нормам та стандартам для захисту інтересів суспільства. Контрольні заходи, відповідно до цього закону, здійснюються уповноваженими органами, які проводять планові та позапланові перевірки з метою виявлення і запобігання порушенням законодавства у діяльності суб'єктів господарювання. Закон визначає принципи здійснення нагляду, серед яких пріоритетність безпеки, об'єктивність, неприпустимість дублювання повноважень, та відповідальність посадових осіб за шкоду, завдану суб'єктам господарювання. Важливою особливістю закону є його спрямованість на запобігання правопорушенням, а не лише їх фіксацію, що відображається у принципі орієнтованості на оцінку ризиків та доцільність перевірок. Закон також регулює процедури контролю, запроваджуючи інтегровану автоматизовану систему для забезпечення прозорості та доступності інформації про контрольні заходи [4].

Отже, контроль є важливою функцією державного управління, орієнтованою на досягнення законності, стабільності та ефективності діяльності суб'єктів господарювання, забезпечуючи їх відповідність визначеним нормативно-правовим стандартам. Його мета полягає не тільки у виявленні та запобіганні порушенням, але й у підтриманні прозорості та відповідності адміністративних відносин встановленим вимогам. Основні засади контролю у сфері господарської діяльності регулюються Законом України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 5 квітня 2007 року № 877-V, який визначає принципи нагляду, такі як пріоритетність безпеки, об'єктивність, неприпустимість дублювання повноважень та відповідальність за можливі збитки. Державний контроль спрямований на запобігання порушенням шляхом оцінки ризиків та доцільності перевірок, а також за допомогою інтегрованої автоматизованої системи для забезпечення прозорості інформації про контрольні заходи.

Список використаних джерел:

1. Five Functions of Management (Henri Fayol). Intense Scholar. 2018. URL: <https://intensescholar.com/management/five-functions-of-management-henri-fayol/>.
2. Гринчук Ю. С., Шемігон О. І., Вихор М. В. Контроль як функція державного управління: економіко-правова сутність та механізм застосування. Білоцерківський національний аграрний університет. 2019. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2019/5.pdf.

3. Терещенко М.М. Державний контроль: сутність, основні підходи та концепції. Інститут підготовки кадрів Державної служби зайнятості України. 2019. URL: https://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2019/4_2019/23.pdf.

4. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 5 квітня 2007 р. № 877-V. Відомості Верховної Ради України. 2007. № 29. ст. 389.

ЩОДО ЗМІСТУ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ БОРОТЬБИ З ОРГАНІЗОВАНОЮ КОРУПЦІЄЮ В УКРАЇНІ

Діденко Андрій Олексійович,
здобувач Науково-дослідного інституту публічного права

Актуальність наукового аналізу публічного адміністрування боротьби з організованою корупцією в Україні обумовлена системною загрозою, яку становить це явище для легітимності державної влади, публічного порядку та основ демократичного ладу. Розвиток європейської інтеграції України актуалізує необхідність запровадження належних стандартів доброчесності, прозорості та підзвітності в діяльності органів виконавчої влади. Саме через призму публічного адміністрування можливе формування системної антикорупційної політики, здатної забезпечити правову визначеність, організаційну ефективність і стабільність публічно-правових механізмів реагування. Науковий аналіз цієї тематики дозволяє не лише ідентифікувати прогалини у чинному законодавстві та практиці, а й запропонувати концептуальне бачення адміністративно-правових засад протидії організованій корупції.

Корупція є одним із найнебезпечніших соціально-правових явищ, що підриває засади публічного адміністрування та дестабілізує державну владу. На думку І. Яцківа, існує необхідність застосування комплексного інституційного підходу, що включає не лише заходи покарання, але й ефективні механізми запобігання та профілактики. Вчений наголошує, що без участі громадянського суспільства, незалежних ЗМІ та системи публічного контролю неможливо створити стійку антикорупційну культуру й забезпечити підзвітність владних структур. Також важливими умовами ефективної боротьби є підвищення юридичної грамотності громадян і відкритість інформації про діяльність органів державної влади [1]. О. Ткаченко, у свою чергу, розкриває корупцію як складне соціальне явище, що водночас виступає правовою категорією, а у сфері діяльності органів внутрішніх справ — проявляється як специфічна форма службового злочину, що руйнує саму легітимність правоохоронної системи [2].

Згідно із Законом України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII, корупція становить суспільно небезпечне явище, що виявляється у навмисному зловживанні владними повноваженнями. До таких дій належить використання службового становища з метою отримання неправомірної вигоди — як для себе, так і для інших осіб. Корупційні прояви охоплюють як прийняття обіцянки чи вигоди, так і пропозицію або вимагання такої